

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatámasztására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó hivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 29.

Bortermelők szövetkezete a kongresszuson.

A Nagy-Váradon ülésző vendéglősök kongresszusa mindjárt első értekezletén olyan tárgyról tanácskozott, a mely bár legközelebről a vendéglősöket érinti, ugyancsak érdekli az egész nagyközön-séget is.

A borkereskedelemnek nagy baja, a roppant mértékben üzött borhamisítás, melyet csak az utóbbi időben kezdett üldözni — a merkantil liberalizmus nagy fájdmájára — a földművelésügyi kormány s a mely nem csak a borkereskedelemnek ártott, hanem éppen olyan mértékben a termelőknek, vendéglősöknek és legnagyobb mértékben a szenvedő fogyasztó közönségnek, már az első értekezleten foglalkoztatta a nagyvárad kongresszusát.

Megelégedéssel hallottuk a kongresszuson, hogy a vendéglősök éppen úgy elítélik a »lelketlen borhamisítókat«, mint a nagyközönség. Büszkén hivatkoztak arra, hogy a vendéglősök közül még senkit sem ítéltek el borhamisításért. Nem is panaszkodik a kongresszus a borhamisítók üldözése miatt, — bár nem is szavaz köszönetet érte Darányinak.

De mégis félnek a vendéglősök a bortermelők szövetkezetétől, melynek a kormány subventiót helyezett kilátásba. Attól félnek, hogy a szövetkezet veszedelmes konkurencziát teremt nem csak a bor-

kereskedőknek, hanem a vendéglősöknek is, mert a közönség bizalma inkább a szövetkezet felé fog hajolni.

Darányi miniszter azonban megnyugtatta a kongresszust, hogy a bortermelők szövetkezete nem fog detail-kereskedést folytatni, hanem megbízható forrás lesz, a honnét a borkereskedők és vendéglősök is tiszta bort merithetnek.

És ennek annyira megörültek a vendéglősök, hogy üdvözölték érte a minisztert és kijelentették, hogy ez esetben valamennyien kötelezik magukat, hogy a szövetkezettől szerzik be boraikat.

Ez az okos határozat kétségkívül megnyugtatta a közönséget, melynek bizalma a magyar borkereskedelem iránt nagyon megingott.

A szövetkezet létesítése és felvirágoztatása igen nagy érdeke azért nem csak a termelőknek és fogyasztóknak, a kik első sorban kell, hogy itt tekintetbe jöjjenek, hanem a magyar borkereskedelemnek és a vendéglősöknek is.

Mi a szövetkezetet az esetben is pártoljuk, ha detail-elárúsításra lenne berendezve; mert azt követeli a nagyközönség érdeke, hogy az meg legyen mentve a hamisításoktól. A borhamisítók védelmezői a kereskedelmi szabadságra hivatkoznak, — pedig elegendő alap nélkül; mert a kereskedelmi szabadság annyira nem mehet, hogy a méreg árulását korlátlanul és hamis czégér alatt megengedje.

Annál jogosabban hivatkozhatnak a kereskedelmi szabadságra a szövetkezetek, a melyek egyenesen arra alakulnak, hogy tiszta bort mérjenek.

De ha a várad kongresszus határozata kötelezővé válik, megnyugszunk abban is, mert hiszszük, hozzá fog járulni a termelő és fogyasztó közönség bajainak orvoslásához.

Ennek a határozatnak a tisztességes végrehajtása lesz a várad kongresszusnak legszebb emléke.

Néppárti gyűlés.

Az érsekújvári választókerület felkes polgárai *Érsekújvárott* 1899. szeptember 3-án, vasárnap d. e. fél 11 órakor a Kossuth Lajos és a Deák-téren (azelőtt Nagy-Piacz és Kis-Piacz) néppárti gyűlést fogantartani, a következő tárgysorozattal: Magyar nyelven: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: *Zichy* Nándor gróf. 2. Az egyházpolitikáról. Tartja: Dr. *Kovács* Pál, ügyvéd. 3. A néppártiról. Tartja: *Kálmán* Károly, orsz. képviselő. 4. Elnöki zárszó. Tót nyelven: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: *Zmeskál* Zoltán, orsz. képviselő. 2. A néppárt feladatáról. Tartja: *Kálmán* Károly, orsz. képviselő. 3. Elnöki zárszó. *Érsekújvárott*, 1899. augusztus 29-én. A rendezőség.

A delegációt össze fogják hívni.

A M. E. L. bécsi tudósítójától a következő érdekes politikai levelet közli:

Bécs, aug. 29.

Az osztrák kormánynek ez idén nem volt vakációja. Gróf Thun szakadatlanul utban volt Bécs és Ischl között. Ischlben hűségesen elmon-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A hűség-próba.

[Németből: Niedermanné Geher Hedvig.]

Nagyon köszönöm kedves barátom e remek rózsákat! Ezek még majdnem szebbek, mint a multkoraik. Egyet az övemhez tűzők közülök, a többi pedig hadd pompázzon eme vázában. És most, huzzon közelebb ide a kandalló mellé egy zsölyét s foglaljon helyet. Nos, mi ujságot hozott?

— A legújabb ujság az, hogy barátunk Farkasjegyet váltott.

— Azt már hallottam. És a többi ujság?

— Ha megengedi, foglalkozunk kissé a boldog emberekkel.

— Nos, ha muszáj, nem bánom. De attól félek, hogy maga felakarja használni e boldog emberek, mint hidat, ama boldogságra való visszatérésre, a melyben a multkor félbeszakítottam. Bajszának melancholikus állása leg-
alább megerősíti állításomat.

— Ennyire elértünk már magam?

— Ugy látszik. Kereken kimondva, maga házassági ajánlatot akar nekem tenni.

— Nos tehát, igen.

— És én meg akarom ebben akadályozni, mert ugy sem fogadnám el ajánlatát.

— Miért nem?

— Több ok miatt. Először is, mert egy sereg becsületreméltó kereskedőt nem akarnék tönkre tenni.

— Az által, hogy férjhez megy?

— Oh nem, az által, hogy maga megnősül. Mert attól a naptól kezdve, amilyen megnősülne, nem venne nekem több virágot a kertészől. Szabó számlája 3000 frt helyett csak 500 frt lenne évente s a fodrász bizonyára szintén kárt szenvedne, a ki most naponta a haját fodorítja.

— Ne üzzön tréfát oly dologból, a mely nekem nagyon is a szívemen fekszik!

— Igaza van, ez nagyon csunya tőlem. Tehát beszéljünk komolyan a dologról. Nyíltan bevallva én a házasságot a legmerészebb vállalkozások egyikének tartom. Persze a leány végre nem tud ellenállani a kísértésnek. De én már ezen túl estem. Mikor férjhez mentem 24 éves voltam, tehát jó szüleimen kívül folyton hat intő jel lebegett szemem előtt, az az, ama hat év, a melylyel több voltam már a 18-nál.

Minden ilyen év kínzó szemrehányás a leány életében, mindegyik év korbácsot tart kezében, hogy azzal könnyebben kergessen ama utra, a mely a házassághoz szokott vezetni. Csodálkozni lehet-e tehát azon, ha aztán az első jóképű kérőnek szívesen nyújtja kezét a gyöngénő lény. Ilyen formán futottam be én is a házasság

révébe. Férjessel nem éltem boldogan, de boldogtalan sem voltam, mert elértem, a mit elakartam élni: férjnél voltam. Férjem jó ember volt, csak nem értették meg egymást, jobban mondván én nagyon is jól megértettem őt, mert rövid 6 hét alatt egészen kiismertem. S évtizedeken át bátran élhettünk volna, ha nem is egymással, de egymás mellett, ha a végzet könyvében másképp nem lett volna megírva: öt évi házasság után özvegy lettem. S most másodszer belemenjek e merész vállalatba? Miért? Társadalmi állásom nem kívánja ezt tőlem. Az asszonyi címet bírom, mindenki tisztel s ha vendégeket hívok ebédre, mindenki eljön, habár a meghívó csak egy asszonytól ered s a szivarokat ebéd után a háziur helyett csak az inas kínálja körül. Mintegyedül álló nő, egész kényelmesen osztottam be magamnak az életet. Nappal olvasok, himezek, vagy irok, látogatásokat teszek, vagy kikocsizom, este színházba megyek, vagy barátaimat fogadom magamnál, a kikkel kellemesen töltöm el estéimet.

— Nos, ha eddig nem unatkoztunk együtt, ugy ha házastársak leszünk, akkor sem fogunk unatkozni.

— Azt hiszi? Nem oly egészen biztos a dolog. Gondolja csak jól meg a dolgot. Most például a klubba megy s reggeltől estig különféle emberekkel jön össze s ha aztán hozzám jön egész zsákra való ujságot hoz magával

dotta azt, a mit a kabinet esze, Kaizl neki Bécsben belesuggerált. Az Ischl és Bécs között közlekedő vonatoknak Thunnál csak egy magasabb pasasérja volt: Goluchowski gróf külügyminiszter. Hogy mi volt az eredménye az ischli konferenciának, azt természetesen mélyeséges titok fedi, de hogy mi volt ezeknek a tárgya, aziránt itt tisztában van mindenki.

Gróf Thun a körömszakadtáig védi a maga cseh-szláv politikáját, a külügyminiszter pedig *conditio sine qua non*-ként állította fel, hogy a közös-ügyek parlamentáris elintézése a delegációk által akadálytalanul és szabályszerűen menjen végbe.

Ugy a mint a dolgok ma állanak ez a két dolog kizárja egymást. A cseh-szláv politika folytatása a németek harci kedvét a végsőig fokozza és hova-tovább bizonyos lesz, hogy a Reichsrath összehívása esetén a német ellenzék a legelkeseredettebb erőfeszítéssel igyekszik majd a delegátusok megvalósítását lehetetlenné tenni.

Gróf Goluchowski azonban nem hajlandó elfogadni semmi olyan expedienst, mely a közös-ügyek elintézésénél a delegációk teljesen szabályszerű funkcióját mellőzni akarja.

A külügyminiszter különben is torkig van már Ausztria eddigi belpolitikájával, a melynek hatása súlyosan zavarja az ő politikájának czirkulusait. Azt azonban már egyáltalában nem hajlandó tűrni, hogy ezek az állapotok a delegációk összehívását is megakadályozzák. Elegendhetlen szükségnek tartja, hogy a delegációkat megnyitó trónbeszédben és az ő külügyi expozéjában bizonyos megnyugtató kijelentések történjenek és legalább a külföldet és különösen a monarchia szövetségeseit nyugtassák meg aziránt, hogy Ausztriában a fejtelenség még nem érte el a tetőpontját.

A külügyminiszternek ezt a törekvését a bécsi udvari körök is támogatják. Őket azonban már egészen más intenciók vezetnek, mint a külügyminiszter. Ezek a körök attól tartanak hogy az esetben, ha a delegációkat nem sikerül megválasztani, ismét újabb koncessziókat kellene tenni Magyarország önálló rendelkezési jogának, erre pedig semmi esetre nem hajlandó.

Thun grófnak tehát ki van adva az ordre hogy az október elsejére egybehívandó biro-

dalmi gyűléssel minden késelem nélkül választassa meg a delegációt.

Hogy miképpen végzi el az osztrák miniszterelnök ezt a feladatot, ő lássa. A korona e pillanatban sem az alkotmány felfüggesztéséről, sem valami újabb alkotmány forma oktrojálásáról hallani sem akar. A koronát erre nézve a külügyminiszter és a bécsi udvari körök befolyásán kívül még személyes motívumok is vezetnek. A császár irtózik attól, hogy ismét megismétlődjenek azok a jelenetek, amelyek a nemrég lefolyt kiegyezési válság alatt történtek. Még élénk emlékezetben van, hogy milyen éles konfliktus tört ki akkor a magyar és osztrák kormány között és élénk emlékezetben vannak a császár akkori szavai:

— Inkább lemondok, semhogy egyik országom ellen döntenem kelljen.

A korona egy újabb bonyodalom felidézését kizártnak akarja tekinteni. Nem akarja tűrni, hogy Ausztria belpolitikai zavarai bármi újabb zavart idézzenek elő a Magyarországgal való viszonyban.

Innen van, hogy a magyar kormányt mindaddig nem vonták bele az ischli tanácskozásokba és ezután sem fogják belevonni. Ha Széll Kálmán legközelebb Ischlbe megy úgy ennek az utazásnak az osztrák delegáció kérdésével semmi összefüggés nincs. A magyar miniszterelnök ott csak magyar ügyekről fog jelentést tenni és egyéb ügyekről nem is fogják őt meghallgatni.

Az október elején összeülő Reichsrathnak tehát — török szakad — meg kell választani a delegációt, ez a korona rendíthetetlen akarat. Ha a németek ellenkeznek, gróf Thun dolga, hogy ezt az ellenkezést legyűrje. Hogy mi módon fogja ezt megcsinálni, mik a tervei és vannak e tervei egyáltalán, arról még mit sem lehet tudni.

A vendéglősök kongresszusa és a pinczér egyesület közgyűlése.

A vendéglősök, szállodások és kávéosk országos kongresszusukat megtartották tegnap Nagyváradon.

A vendéglős ipar bajait, sérelmeit tárták

fel egymásnak s keresték a módokat, hogy a bajokat orvosolják.

Egy számban és vagyoniilag is kiválóan tekintélyes testület komoly tanácskozása volt a kongresszus, a melyen igen megszívlelendő dolgok hangzottak el.

Délelőtt 9 órától déli egy óra utánig tartotta a kongresszus s az előadók igen talpraesetten fejtegették az általuk felölelt ügyeket.

Az általunk már közölt vendégeken kívül a tegnapi éjjeli vonatokkal különösen Budapestről még sokan jöttek az ünnepélyre.

A kongresszus alatt a Zöldfa kistermében gazdag buffet volt felállítva.

*

Délután az országos pinczér nyugdíj-egylet tartotta II. évi közgyűlését.

Alig másfél év alatt igen tekintélyes vagyona van már a nyugdíj-egyesületnek.

A humánus célra ez alkalommal is ezrekre rugó adományt tettek egyes jótékony emberbarátok. A pinczerek is mindjobban belátják, mily szükség van a nyugdíj-egyesületre, a mely öreg napjaikra segítő, gyámolító jótéményével megmenti őket a nyomortól.

A tegnapi közgyűlés, azt hisszük, csak fokozni fogja az egyesület iránti bizalmat s növelni fogja a tagok számát, ami óhajtható is.

A vendéglősök kongresszusa.

Gundel János, a végrehajtó bizottság elnöke, gyönyörű beszéddel nyitotta meg a kongresszust, köszönve a kitüntetést, hogy őt bízták meg az országos értekezlet vezetésével. Készséggel szívesen teljesíti a tisztséggel járó kötelezettségét és lelkesen hangoztatja a vendéglős ipar érdekeit.

Az elnök lelkes éljenzéssel kísért megnyitójának elhangzása után felsorolja a sérelmeket, melyeknek orvoslása a főcélja a kongresszusnak. Kifejti, hogy a vendéglős ipar emelése hazafias munka s e tekintetben a külföldre hivatkozott.

Megnyitóját így fejezte be az elnök:

— A mai kongresszus célja tehát boldogulásunkhoz vezető segítő módokról és eszközökről gondoskodni, mert a sorsunk fölől intézkedő új törvény gyakorlati hatását még nem ismerjük. Vezérszavunk tehát az összetartás legyen! Alkossuk meg az országos szövetséget. Terjesszük a szakoktatást. Pártoljuk az országos nyugdíj-egyesületet. Törekvéseinkhez Isten segítségét kérve a kongresszust ezenel megnyitom. (Zajos, lelkes éljenzés.)

Mig ellenben, mint férj folyton itthon ülne, semmi ujságot nem tudna, csak azt, a melyek a lapokban vannak s a miket én is olvasok. De ez csak a kisebbik oka habozásomnak. Először is azt szeretném tudni, miért akar engem nőül venni?

— Különös kérdés! Mert szeretem.

— Biztosan tudja ezt? Nem téved érzelmeiben? A mint tudom, a mult évben három inast kergetett el, mert nem volt megelégedve a gazdálkodásukkal. Itt azonban oly lakhelyet találna, a mely mindig rendben van. S a kandalló melletti sarok hőmérséklete mindig egyforma. Nem ez az, a mi magát vonzza?

— Tisztelt asszonyom, kegyed kevése becstüli az én érzelmeimet.

— Nem, — csak nem akarom magamat tulbecsülni s ezért vagyok kissé gyanakvó. Ismerem már én a férfiakat. Élettörténetük rendszeren négy kötetből áll, az első kötet czime: a költészet, a második: a küzdés, a harmadik: az élvezet s a negyedik: a nyugalom. S az a szerencsétlenség a dologban, hogy a feleség többnyire csak a negyedik kötetben jelenik meg.

— Ha, ha, ha, attól fél, hogy mindjárt esküvő után papucsot és hálóköntöst veszek magamra örökre?

— Majdnem.

— Tehát kosarat kapok?

— Nem, még nem, bizonyos feltételek mellett nem vagyok ellene a férjhez menetelnek. Hagyjon gondolkodási időt!

— S meddig tartson ez?

— Rövid ideig — talán egy hétig — lehet, hogy csak egy napig.

— Beleegyezem.

— De maga is gondolja meg ez idő alatt még a dolgot. Először ismerjen ki engem. S ezért kötelezve érzem magam, hogy életemből egy részlettel megismertessem. És pedig egy komoly részlettel, a mely a legutóbbi időben történt s még most sincs befejezve.

— Kiváncsivá tesz.

— Ah, itt az ebéd. Étkezés alatt jobban lehet trécselni. Jean — csak hordja fel az ételleket s aztán mehet, majd ki szolgáljuk magunk magunkat. Hallja tehát kedves barátom! Szivem már nem egészen szabad — ugyan vegyen ebből a szarvasgomba pástétomból!

— Nagyon szívesen.

— Ismeri doktor Váradit Bélát?

— Felületesen.

— Mult télen ismerkedtem meg vele. S miután többször egészen véletlenül találkoztunk egymással, úgy vettem észre a későbbi összejövetelelnél, mintha nem egészen a véletlen műve lenne találkozásunk. — Izlik e pástétom?

— Nagyszerűen.

— Akkor vegyen még belőle! Kértem dr. Váradit, látogasson meg s ő rövid idő alatt teljesítette óhajomat. Eleinte ritkán jött, de később többször hetenkint.

— Különös, hogy sohasem találkoztam itt vele.

Szándékosan osztottam úgy be a dolgot, a maga napja a ked és csütörtök volt, ő pedig szerdán és pénteken jött. — Parancsol ebből a ruczából?

— Kérek szépen.

— Mindjobban tisztelni és becsülni tanultam dr. Váradit s éreztem, hogy én sem vagyok közönyös előtte. Ama napokon, a melyeken nem találkoztunk, irni szoktunk egymásnak.

— Még egy czombocskát egy kis salátával?

— Nagyon szívesen.

— Szakácsnóm büszke lehet a kitüntetésre, a melyben műveit részesíti. De hogy másról beszéljek: abban a helyzetben vagyok, hogy már most felelhetek a házassági ajánlatára.

— Hogyan? Ilyen gyorsan?

— Igen, kipróbáltam magat s *untauglich*-nak találtam.

— Kipróbált? Ugyan mikor? S mily hibát talált rajtam.

— Nagyon közönséges étvágya van.

— Hála Istennek az van. De ez csak nem házassági akadály?

— Némely körülmények között igen. Látja én nem vártam azt, hogy ha egy vetélytársról beszélnek, tör után nyuljon s mint egy örült tova szaladjon, de egy tetés tányér pástétom, egy ruczacomb két szárnyal mégis sokkal nagyobb közönyösséget árul el, mint azt hasonló esetben vágni lehetne.

— Ugyan, ne tréfáljon.

Solti Ödön dr. jegyző terjesztette elő a kongresszus ügyrendjét, mire a választásokat ejtették meg egyhangulag.

Elnök lett Gundel Ferencz, társelnök Glück Frigyes (Budapest), Juranovics Ferencz (Szeged), Nagy Lajos (Arad), Czegléd Sándor (Nagyvárad), jegyzők: Solti Ödön dr., Poppel Miklós (Budapest), Szilvássy László dr. (Arad), Benedek János dr. (Debreczen), Sárossy Árpád (Kassa).

Amint a tisztviselők az emelvényen elfoglalták helyeiket

Gelléri Mór kir. tan., az országos iparegyesület igazgatója szólalt föl s az iparegyesület pártfogásáról biztosította az értekezletet. A képesítésre nézve új irányt jelöl meg s fejtegeti, hogy az ipartörvény nem adja meg a képesítésre a jogot, de a mai képesítések mellett a vendéglősök el nem érik céljukat. Ajánlja, hogy a vendéglős ipart csupán az gyakorolhassa, a ki tanulta a mesterségét, a vendéglősséget. A magyar ipar támogatására különösen felhívja a vendéglősök figyelmét s kéri őket járjanak elől jó példával. Isten áldását kéri a kongresszus tagjaira. (Éljenzés.)

Gundel János szíves szavakkal köszönte meg erre Gelléri Mór jóakarátát, majd az emelvényre szólította a kongresszus előadóit.

A végrehajtó-bizottság jelentése.

Gundel János, a végrehajtó-bizottság elnöke nagy érdeklődéssel számolt be a végrehajtó-bizottság működéséről.

Jelentésében részvétellel emlékezett meg a bizottság elhunyt tagjairól s indítványára az elhunytak emlékéit jegyzőkönyvben örökítették meg. Utalt a végrehajtó-bizottság gyűlékezésére, melyen a határozatok kivételének módja fölött tanácskoztak. Megállapították ama kérvények szövegét, melyeket a kongresszus nevében a kormányhoz intéztek. A kérvényekben szó volt a sérelmekről, visszaélésekről, feltárták a vendéglős ipar közgazdasági és közegészségügyi fontosságát. Szó volt a kérvényekben arról, hogy az italmérési törvény revíziója alkalmával hallgassák meg a vendéglősöket, hogy kereskedőnek és szatócsnak egyáltalán ne adjanak italmérési engedélyt, hogy az italmérési illetéket más kulcs szerint állapítsák meg, hogy elejét vegyék az engedély nélküli italméréssel üzött nagymérvű szédelgéseknek. E kérvényeket küldöttség nyújtotta a kormányhoz. Formális válasz azonban mindezeidig nem érkezett. Kőrülírja a jelentés a végrehajtó-bizottság feladatának második részét, mely arra irányult, hogy a kereskedelmi miniszter sorolja a vendéglős ipart is a képesítéshez kötött iparágak közé. E kérdés a mai kongresszus napirendjén szerepel. A feladat harmadik része a szakoktatás

kérdése volt. Az ez iránt való kérelemnek örvedetes fogantja lett. Szól a rendőri díjak és zárórak szabályozásáról. Eziránt azonban nem érkeztek be a múlt évi kongresszuson megkívánt tudósítások, ennél fogva feladatuknak e részét nem teljesíthették. Kéri a jelentés tudomásul vételét. (Éljenzés.)

A szakoktatás terjesztése.

Glück Frigyes élénk figyelem közepett terjesztette be előadói javaslatát a szakoktatás terjesztéséről és az ezzel kapcsolatos kérdéséről. Mindenekelőtt indítványozta, hogy Gundel Jánosnak szavazzon elismerő köszönetet a kongresszus. (Élénk éljenzés.) Jelentése elején utal az előadó a múlt évi kongresszus azon határozatára, amelyben megbízták a végrehajtó bizottságot, hogy a közoktatásügyi és a kereskedelmi miniszteriumhoz feliratot intézzen szakirányú iskolák felállítására. Előadta, hogy a végrehajtó bizottság a megbízásának eleget tett, de csak a vallás- és közokt. minisztertől kaptak választ. Felolvasta a miniszter válaszát, amelyben azt adta tudtára a végrehajtó-bizottságnak, hogy saját hatáskörében ez idő szerint többet nem tehet, de szívesen veszi, ha a vidéki vendéglősök a budapesti pinczériskola mintájára önálló szakirányú tanoncziskolákat állítanak föl. Kifejti az iskolák fontosságát és a következő indítványt teszi:

1. Mondja ki a kongresszus, hogy nméltóságát, dr. Wlassics Gyula közoktatási miniszter urat szívből és hálással üdvözlí s ennek sürgönyileg ad kifejezést.

2. Az országos vendéglős IV. kongresszus végrehajtó-bizottsága feljogosíttatik az országos szakirányú iparoktatást szervezni.

3. Mondja ki a kongresszus, hogy a budapesti szakirányú tanoncziskola felügyelő-bizottsága a kongresszusi végrehajtó-bizottság által kibővítve képezzen egy állandó országos szakirányú tanoncziskolai albizottságot félévi jelentéssel kötelezettségével.

4. Bizassék meg erre az albizottság egyelőre Pozsony, Debreczen, Kassa, Nagyvárad, Szeged, Arad, Temesvár, Kolozsvár, Fehérvár és Szombathely városokban tanoncziskolának létesítését sürgetni és minden erélylyel végrehajtani.

5. Bizassék meg az albizottság, hogy a lefolyt kongresszusról a közoktatásügyi miniszternek jelentést tegyen és támogatását kérje.

6. Mondja ki a kongresszus, hogy ezen határozatokról a jövő kongresszuson a végrehajtó bizottság tegyen jelentést.

Hegyháti Sándor (Szeged) szól először az előadói javaslatához s heves eláll! kiáltások között ellenezte a javaslatot, a vidéki szakiskolák dolgában.

Szilvássy Lajos dr. (Arad) hasonló értelembe szólalt föl.

Glück Frigyes előadó felvilágosító szavai után, melyet lelkes éljenzéssel fogadtak, az elnök berekesztette a vitát.

A javaslatot a kongresszus egyhangulag elfogadta.

Glück Frigyes ezután egy nagyváradai pinczér szakiskola céljaira ötszáz forintot ajánlott fel. (Viharos éljenzés. Taps.)

Még Czegléd Sándor (Nagyvárad) szólalt föl, megköszönvén az előadó lelkes buzgalmát.

Gundel János elnök egy negyed órára felüggesztette az ülést.

Az országos vendéglős szövetség.

Szünet után az országos vendéglős szövetségről tartva előadást, lelkesítő beszéddel törekszik megnyerni az ügy részére a kongresszus tagjait. Nagyérdekű beszédében élénk színekkel rajzolta meg a szövetség üdvös céljait.

A múlt évi kongresszus határozatára utal, mely kimondotta, hogy a kongresszuson képviselt s a még létező ipartársulatok bevonásával az Országos Magyar Vendéglős-Szövetséget életbe lépteti, a létesítés érdekében a központi igazgató-tanácsot megalakítja és annak tagjaivá Stadler Károly elnökléte alatt ötven tagot választ meg; a központi igazgató-tanács végrehajtó bizottsága tisztének elfogadására a budapesti szállodások, vendéglősök és kereskedők ipartársulata választmányát kéri fel: e végrehajtó-bizottságot teljhatalommal ruházza fel

s hogy a szervezési költségeket a budapesti ipartársulat előlegezi a többi társulat kölcsönös szavaltosságának biztosításával.

A sok határozatnak egyellen egy pontja sem nyert elintézést, azon egyszerű oknál fogva, mert mi csak itt tudunk ügyeink tárgyalásánál lángholni, innen kimenve a lelkesedés helyét elfoglalja az óriási közönyösség.

Most egy év múlva a szövetség létesítése érdekében kifejtett munkálkodásukat vázolja.

Gundel János elnök nagyhatású beszédben ajánlta a javaslatot elfogadásra, ajánlva 18 tagu bizottság alakítását.

Szilvássy Lajos dr. (Arad) mindenben egyetért amaz eszmékkel és irányokkal, melyeket Bokros előadói javaslatában kifejtett. Némi módosítást ajánl s három tagu bizottság kiküldése iránt tett indítványt: Hadlert, Glück Frigyes és Bokros Károlyt ajánlja a bizottság tagjaivá.

Glück Frigyes és Nagy Lajos hozzájárul az elnök indítványához, ugyszintén Solti Ödön dr. is, aki az előadó javaslatát pártolva, azt elfogadásra ajánlja. Pongesz Béla (Esztergom) 3 tagu bizottság megalakítása mellett szól.

Ezután felállással szavaztak és a többség a 18 tagból álló bizottság iránti javaslatot fogadta el.

Az elnök kijelentette erre, hogy a 18 tagu bizottság tagjai a következők: Glück Frigyes, Stadler, Bokros Károly, Kommer Ferencz, Prindl Nándor, Förster Konrad, Solti Ödön dr., Bartha Béla, Burger Károly, Sverteczky Gáspár, Sprung József. Vidékiek: Nagy Gábor, Hauer Bertalan, Stern József, Palugay Károly, Seress Márton, Juranovics Ferencz.

A bizottság tagjait megéljeneztek.

A borászati szövetkezet és a vendéglősök.

Nagyfontosságú pontja következett ezután a napirendnek. Schleiffer Lajos esztergomi vendéglős terjesztette elő javaslatát a földmivélségi miniszter protektorátusa alatt szervezkedő orsz. központi borászati szövetkezettel szemben elfoglalandó álláspont dolgában.

Schleiffer Lajos rövid bevezetés után előterjesztette a javaslatot, melyet a kongresszus mindvégig növekvő érdeklődéssel és tetszéssel kísért.

Az előadói javaslatból közöljük a következőket.

Az országos központi borértékesítő szövetkezet eszméje oly előkelő helyen szülemlett meg, annak létesítése érdekében oly hatalmas és befolyásos tényezők nyújtottak egymásnak segélykezet, hogy aggódva kell gondolnunk arra, mi lesz vendéglősiparunk sorsa, ha a szövetkezetek az eddig nyilvánosságra jutott tervezet szerint csakugyan megvalósulnak?

Kell, hogy a kérdés teljes tisztázása céljából annak előzményeivel is foglalkozzunk, mert így fog csak kitűnni, minő egyoldalú alapon született meg a borértékesítő szövetkezetek eszméje és hogy mily helytelen formában akarják azt a szövetkezeti eszme előharczosaival megvalósítani, midőn annak egész élet minden igaz ok nélkül ellenünk, vendéglősök ellen akarják fordítani.

A vendéglősök álláspontja a borhamisítók- és hamisításokkal szemben még ma is változatlanul fennáll. Ámde az egész mozgalom más utra tért!

Még ugyanis eleinte csak arról volt szó, hogy a lelketlen hamisítók üzemeit az összes hatalmi eszközök igénybevételevel lehetlenné kell tenni, addig csakhamar előtérbe nyomult egy hatalmas agrár tendencia, mely a kedvezőnek mutakozó alkalom felhasználásával a borértékesítést, tehát egy a közvetítő kereskedelmet, mint a kimérést, magának, jobban mondva a termelőnek igyekszik megszerezni.

Az eleinte általános szempontból még általunk is örömmel fogadott eszme t. i. a szövetkezeti alapon történő borértékesítés, melynek reánk nézve az lett volna haszna, hogy költséges utazgatás és idővesztés nélkül borainkat mindenütt helyben és megbízható forrásból szerezhettük volna be, mihelyt a köztudatba ártment s kedvező fogadtatására a mezőgazdák körében ezek szaklapjai a »Köztelek« és a »Borászati Lapok« által a talaj kellőképp előké-

- Nem, éppen nem tréfálok.
- Hogyan, ily kicsinyes okok miatt komolyan kikosarazna?
- Mindenesetre, mert fényesen bebizonyította, hogy már önnél is beállott a negyedik kötet stádiuma — a nyugalom.
- Nos, ugy Isten önnel nagyságos aszszonyom, soha sem fogom többé átlépni e kedves hajlék küszöbét.
- Ugyan már miért nem? Ezután is ép egy meglátogathat, mint eddig. Leendő férjemenk bizonyára nem lesz kifogása ellene.
- Leendő férje? tehát mégis férjhez megy?
- Lehetséges.
- És ki a boldog választott?
- Ki? Dr. Váradi.
- Ah, a szerdai és pénteki látogató.
- Igen, az. Ó kedves, szellemes ember. S ennek daczára nem tudtam mindez ideig hátrózní. De a tapasztalat, melyet most átéltem, meggyőzött róla, hogy a férfakkal szemben sohasem lehet az ember eléggé elővigyázó. De halt! Egy jó eszmém támadt. Beszélni fogok Váradinak a maga keddi és csütörtöki látogatásairól. S ha ő sem árul el több felindulást a vetélytárs emlegetésekor, mint maga, akkor mindenkinek a szeme közé kaczagok, aki valaha még előttem a férjhez menésről beszélni mer.

szított, csakhamar egészen új irányba tereltetett s így kitűnt, hogy az »Országos központi borértékesítő szövetkezet« eredeti céljától eltérítve, nemcsak a bor nagybani értékesítésével akar foglalkozni, hanem a kimérés gyakorlása és a palack-borokeladása által a vendéglős iparnak legyőzhetetlen versenyt szándékozik teremteni.

Az ezen szándékban iparunk létérdekeit fenyegető óriási veszedelem csak akkor vált egész nagyságában nyilvánvalóvá, midőn az 1899. évi június 2-án a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumban Darányi Ignác miniszter elnöke alatt tartott szaktanácskozáson az »Országos Magyar Gazdasági Egyesület« szakvéleménye alapján kimondatott, hogy »A szőlősgazdák községi szövetkezetei igyekeznek megszerezni székhelyükön és környékükön az italmérést és e törekvésükben a kormány által támogatassanak.

Látjuk, hogy az országos borértékesítő szövetkezet előharcosai olyan intézményt akarnak létrehozni, mely nemcsak iparunk létérdekeit érinti, hanem annak végromlását jelenti, mert amíg egyrészt arra törekednek, hogy a vendéglősök a szövetkezetektől vásárolják borszükségeiket, addig másoldalról palack-bor-árusítás és a kimérés korcsmaszerti gyakorlása s az engedélyek megszerzése által a vendéglős-ipart idővel megszüntetné, lassan — de biztosan — elpusztítaná.

Jól megjegyezzük, nem az ellen van kifogásunk, hogy a szőlősgazdák szövetkezeteket alkossanak, hisz ebből nekünk is csak hasznunk lehet, hanem is kifogásunk van az ellen, hogy a bortermelők a vendéglősök rovására állami segítséggel támogatassanak az erkölcsi támogatáson kívül, hogy az egyes vidékek és helységek, községek és városok italmérési engedélyei törvénybiztosította módon a szövetkezeteknek adassanak.

Az államkormányának, m. t. kongresszus, páratlanul kell állania egyes osztályok és érdekcsoportok felett, épp azért, ha a Széll Kálmán hármass jellegű: »Törvény, Jog, Igazság« beakarja tartani, nem szabad egyiket a másik felett indokolatlan és jogtalan előnyökben részesítenie!

Ájánlom következő határozati javaslatom elfogadását:

Az 1899. évi augusztus hó 29-én Nagyváradon tartott IV-ik orsz. magyar vendéglős-kongresszus megbizsa a kiküldendő végrehajtó-bizottságot, intézzen feliratot a földmivelésügyi és kereskedelmi m. kir. miniszterekhez aziránt, hogy amennyiben az Országos központi borértékesítő-szövetkezet állami támogatással csakugyan létrejönne, a szövetkezeti szervezetnek a borértékesítésre vonatkozó részéből a palack-bor-eladásra és különösen a kimérésre vonatkozó részei, úgy, amint ezek az »Országos magyar gazdasági egyesület« javaslatában foglaltatnak, töröllessenek.

Az előadó javaslatát zajosan megénezték.

Elnök ezután előterjeszti Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter levelét, amelyben tudatja, hogy a nagyvárad kongresszusra Kocsinszky Vinczellér-iskolai igazgatót küldte ki. Nem tudja a miniszter, hogy milyen szempontból foglalkozik a kongresszus a borászati szövetkezetekkel, de tévedés, ha a borászati szövetkezeteket úgy fogják fel, hogy az a borkereskedők és vendéglősök ellen fog irányulni. Ellenkezőleg, a borkereskedőknek és vendéglősöknek jó és megbízható beszerzési forrás lesz a borászati szövetkezet.

Gundel elnök örömmel veszi tudomásul a miniszter leiratát, a melyért hálával tartoznak. Ha a szövetkezetek nem foglalkoznak a palackos borok eladásával és a kiméréssel, azokat csak pártolhatják a vendéglősök, mert ott szereshetik be borszükségeiket s ezen beszerzési forrás megbízható lesz. Kötelesség azonban Schleifer indítványát pártolni, mert ha palack-bor eladás és kimérésre is jogosítva lesznek a szövetkezetek, azok tönkre teszik a vendéglős ipart és azok ellen harcolni kell. (Helyeslés.)

Weisz Mátyás (Miskolcz) azt a sérelmet terjeszti elő, hogy minden trafikban árulnak bort a törvény oltalma alatt.

Kovacs Lajos (Pozsony) hozzászólása után az előadói javaslatot elfogadták. A földmivelésügyi miniszternek köszönetét táviratilag fejezi ki a kongresszus, a végrehajtó-bizottság pedig feliratban foglalkozik a kérdéssel.

A záróórak szabályozása.

Hauer Bertalan (Debreczen) élénk figyelem közepett terjesztette be előadói javaslatát a vendéglői záróóra és a rendőri díjak szabályozása, illetve eltörlése dolgában. Kifogásolja, hogy nemcsak éjféltől reggeli 6 óráig, de még hosszabb ideig is zárva kell lenni. Ez alkalmat nyújt a szeparékban való mulatozásra s dorbézolásra, vagy más erkölcstelen nyilvános helyeket keres fel a közönség. Káros, hogy a Budapest felől jövő utasok sem találnak tisztességes helyet, hol egy pohár théát vagy vizet kapjon. A záróórákra vonatkozó szabályrendeletek helyett egységes miniszteri rendelet kell s el kell törölni a záróóra díjakat. A rendőri díjak eltörlése szintén szükségesek. A bodegák meg vannak e tehertől szabadulva. Kéri végül a záróóra eltörlését és a rendőri díjak megszüntetését.

A kérvényt egész terjedelmében elfogadták.

Indítványok.

Az aradi szövetségi tagok meghívták a szövetséget, hogy a jövő évi kongresszust Arad városában tartsák meg.

Az indítványt, illetve meghívást elfogadták s kimondták, hogy jövőre Aradon tartják meg a kongresszust.

Klein Sámuel (Miskolcz) javaslatot tett a községi fogyasztási pótadóról. Ez nagy teher, bár nem látszik olyannak. De abnormis állapotot teremtett, mert nem minden község van megterhelve. Mondják ki, hogy megbizsa a végrehajtó-bizottság, miszerint a 3 év leteltével ez eltörlőttessék.

A végrehajtó bizottságot alakították még meg. Elnök ezután lelkes szavakban berekesztette a kongresszust.

— Délután. —

A pinczér nyugdíjgyesület közgyűlése.

Délután 3 órakor a szállodások, vendéglősök, kávéosok, pinczerek és kávésegedek országos nyugdíj-egyesülete tartotta II. évi rendes közgyűlést.

Bokros Károly elnökölt; alelnök: Dérey Dezső, jogtanácsos dr. Solti Ödön.

Bokros Károly elnök örömmel üdvözlö a tagokat; kéri a nyugodt tárgyalást. Az intézet folyton gyarapodik, az intézet tőke jó helyen, takarékpénztárban van s kéri a tárgyilagos kritikát, de rágalmat nem vár. Akik alakították, alig szorulnak rá. Akik kidőlnek a munkából, segílyt nyerne, hogy ne menjenek koldulni. A gyűlést megnyitja.

A tárgyalást a határozatképesség konstataálásával kezdték. Beadatott 162 szavazat s így a 209 tag közül $\frac{2}{3}$ -ad jelen van.

A jelentést elfogadták.

Következett az igazgatóság jelentése, az intézet első évi működéséről, melyet dr. Solti Ödön ügyész terjesztett elő.

Az intézet működése nyilvános. A nyugdíj-egyesület 1898. júl. 1-én kezdte meg működését. — Az alapszabályok jók, csak jó kezekben legyen. — A sátoralja-ujhelyi választmány megszűnt; a szegedi csak most kezd intenzívebben működni. Legutóbb megalakult a nagyvárad választmány. — Az igazgatóság 14 rendes és 3 rendkívüli választmányi ülést tartott. — Erzsébet királyné elhunyt alkalmából részvétfeliratot intézett az egyesület. — Egyik legfontosabb mozzanat volt a szegedi indítvány, a hely esz-

közlést illetőleg. Ezt a legtöbb választmány nem helyeselte s így ez elmaradt.

Ismerteti az igazgatóság ténykedéseit.

Az egyesületi vagyon kezelése tekintetében a felelősség folytán a takarékpénztári kezelést fogadták el. A kiutalást 3 tag eszközli. — Az alaptőkére fordítatnak az alapítványok, tagdíjak, adományok. Az alaptőkét Debreczenben vetették meg. Ennek az alapnak gyarapítása volt az igazgatóság főcélja. Kezelési alapot is teremtettek. Ennek az állaga fogyóban van, mert az $\frac{1}{4}$ tagdíjdotáció kevés. De ennek az apadása nem támadja meg a létfenntartást.

Főgondját képezte még az igazgatóságnak a taggyűjtés. Vállalkoztak egyesek az ingyenes taggyűjtésre, de ez nem vált be s így fizetéses taggyűjtési rendszert hoztak be. Tóth Endre gyűjtött 200-nál többet, de ezek jó része kimaradt. — Most örvendetesen szaporodik a tagok száma önkéntes belépők által. A választmányokat is éberem ellenőrizték. Kiemeli a kassai választmányt, amely derekasan működik. A budapesti is dicséretes eredménnyel működött. Elismeréssel szól a vendéglősök társulatóról, amelynek tagjai testületileg léptek be az intézetbe.

Kéri jelentését tudomásul venni. (Éljenés.)

Bokros Károly elnök köszönetet mond a jogtanácsnak jelentésért.

Francois Lajos terjesztette elő a felügyelő bizottság jelentését, mely szerint minden számadást rendben találtak. — Tudomásul vették.

A költségvetés.

Dr. Solti Ödön előterjeszti, hogy az igazgatóság ez évben eddig költségvetés nélkül vezette az intézet ügyeit. Ezért felmentést kér. — A bevétel tagdíjak s másokból 30,000 korona. — Tudomásul vették.

A zárszámadás.

Az 1898. évi második lelérlől szóló zárszámadás szerint a tartalékalap 35,980 korona. — Tudomásul vették.

Az alapszabályok módosításánál különösen kiemelendő a 21., 31. és 81. §. módosítása. Az intézet belső ügyeire vonatkoznak a módosítások. — Elfogadták.

Elnök fájdalommal jelenti, hogy az intézet megalapítója: Stadler Károly az elnöki tisztről leköszönt. Most tehát elnököt kell választani. (Zajos: Éljen Bokros!)

Bokros Károly: köszöni a megválasztást. Nem kicsinyeli ez állást. Programot nem mond, az a viszonyokban van. Szívvel, lélekkel működik az intézet érdekében s míg egy csepp vére lesz, míg egy jó kabátja lesz, megosztja azt a vendéglősökkel és pinczerekkel. (Hosszas taps, éljenés!)

Ezután alelnökké éljenés között Kommer Ferencz választott meg.

A két igazgatósági tagságra Burger Károlyt és Berger Leót, végül a felügyelő-bizottsági tagságra Simon István kereskedőt választották meg.

A jövő évi közgyűlésre elfogadták az aradi meghívását, ha addig megalakul a választmány.

Stern Hermann a vidéki választmányok megalakulása tárgyában indítványozza: Szólítsa fel a központ a vidéki pinczér-egyleteket, hasanak oda, hogy minél többen lépjenek be.

Stern Hermann hosszú, szép beszéde végén zajosan megtapsolták.

Az indítványt nem fogadhatták el, mert az ügyrend szerint 15 nappal előbb írásban kell beadni.

A kassai választmány indítványozza, hogy a tagdíjak beszédésére ne alkalmazzanak fizetéses egyént. — Az indítványt leszavazták.

Dr. Solti Ödön indítványozza, hogy minden választmány a közgyűlések alkalmával annyi küldött utiköltségét fedezheti, a hányszor 20 tagja van a választmánynak.

Bokros elnök örömet fejezte ki, hogy ily szép számmal jöttek össze. Ezután bejelentő óriási lelkesedés között a következő adományokat:

Francois Lajos promontori pezsgő-gyáros 2000 koronát, Reiner Adolf 1000 koronát és a Polgári serfözde 500 koronát adott. (Taps.)

éljenzés). Végül áldást kíván az adakozókra és az összes tagokra.

Gundel János indítványára ezután köszönetet szavaztak Bokros Károlynak, Dérey al-elnöknek és dr. Solli Ödön ügyésznek.

Bokros Károly bejelentette még pótlólag, hogy a Törley cég képviselője: Reiner Adolf, pótlólag tudatta, miszerint Törley eddigi adományát még 5000 koronával 6000 koronára egészítette ki. (Taps.)

Végül még Gundel János lelkes szavakban szólott a tagokhoz a nyugdíj-intézet áldásos céljáról.

A közgyűlést lelkes hangulatban rekesztette be az elnök.

*

A délután folyamán Sarkadi Ignác átnyújtotta a nagyvárad-i pinczér-egyletnek általa megírt 25 éves történetét Glück Frigyesnek, a pinczér-szakoktatás előadójának.

Glück Frigyes megemlítette ezt a figyelem. Köszönetét fejezte ki a műért. Rajta lesz, hogy az első pinczér szakiskola Nagyváradon állítsák fel.

*

A nyugdíj-egyesület közgyűlése után a vendégek megtekintették a Füchsl Testvérek borpinczéit. Az óriási berendezés, a tisztaság fölött meglepetéssel nyilatkoztak a látogatók, kiket a cég megvendégtelt kitűnő borokkal.

Itén a vendégek a honvéd hadapród iskola megtekintésére kivonultak a modern, pompás berendezésű iskolához, a hol Major Miklós őrnagy parancsnok mutatta be a fényes épületet.

A mai ünnepély.

A mai napon fog lefolyni a tulajdonképeni ünnepély, a milyen kevés volt még Nagyváradon.

Délelőtt 10 óra előtt gyülekeznek a Fekete Sas előtt, honnét kivonulnak a Sport-térre, a hol a zászlóavatási aktus nagy fényvel megy végbe.

Délután 2 órakor a Lövölde helyiségében nagy disztribúció, a melyen ezernél többen vesznek részt.

Este a lövöldében épített sátorban fényes táncmulatság, villamos világítás mellett, a melyet a honvéd hadapród iskola villanytelepe szolgáltat.

Közművelődési célra szolgáló épületek vízhasználati adót nem fizetnek.

Mikor Nagyvárad városa létesítette a vízvezeték s költségei fedezésére behozta a vízdíjat, az erre vonatkozó szabályrendeletben úgy intézkedett, hogy a közművelődési intézetek e díj fizetése alól mentve legyenek. Taxative fel is vannak sorolva az ilyen intézetek.

Van a nagyvárad-ujvárosi róm. kath. fiúiskolának egy háza a Pável-utcán, melyet néhai dr. Rácz Józsefné hagyományozott az iskolának, hogy ez a legnagyobb családdal bíró tanítónak lakásul szolgáljon. Évek óta tényleg e célra használják.

Daczára ennek, az állami és városi adóhivatal nem akarja elismerni, hogy ez a ház közművelődési célra szolgál. A pénzügyigazgatóság illeték-egyenértéki adót vetett rá, a város pedig, a melynek költségvetéséről oly nagy terhet vesznek le a kath. iskolák, vízhasználati díj alá vetette.

Az aequivalenst már régebben leírta a legfelsőbb közigazgatási bíróság, most pedig — daczára a városi tanács és a közigazgatási bizottság érthetetlen szűkkeblűségének — a vízdíjat is eltörülte ugyanezen bíróság.

Ezt az elvi jelentőségű határozatot, mely praecedens képez, a következőkben adjuk:

1914. szám.

1899. K.

ő Felsége a király nevében

a magyar királyi közigazgatási bíróság.

Vucskics Gyula nagyvárad-i lakosnak, Nagyvárad város közigazgatási bizottsága által vízhasználati díj tárgyában 1898. decz. 1-én 404—481. sz. a. hozott határozat ellen benyújtott panaszát 1899. évi június hó 25-ik napján tartott nyilvános ülésében tárgyalás alá vevén, következőleg

ítélt:

A m. kir. közigazgatási bizottság a panaszolt határozatot, valamint az annak alapjául szolgáló tanácsi határozatot is *hatályon kívül helyezi* s Nagyvárad város tanácsát *utasítja*, hogy az ügyben a város vízvezetési szabályrendeletének 5. §-a értelmében járjon el.

Indok.

A vízvezetési díjjal megterhelt házat (Pável utca 400 sz.) miután azt Rácz Józsefné tanítói lakás céljára, tehát közvetve iskolai célra hagyományozta, közművelődési célra szolgáló épületnek lévén tekintendő, ezen épületet illetőleg a vízdíj, a vízvezetési szabályrendeletnek az ily épületek iránt intézkedő 5. §-a értelmében állapítandó meg és pedig vagy a város közgyűlése által a szabályrendelet 37. §-a szerint jóváhagyandó egyezségi általányban, vagy pedig egyezség létre nem jövele esetén, az 5. §. második pontja értelmében.

A panaszolt határozattal azonban a vízdíj nem ily alapon állapíthatván meg, e bíróságnak az ítélet rendelkező része szerint kellett határozni.

Ezen ítélet két példányát e bíróság további eljárás végett azzal küldi le Nagyvárad város főispánjának, hogy az egyik példányt panaszlónak kézbesíttesse.

Kelt Budapesten, a m. kir. közigazgatási bíróságnak 1899. július 25-én tartott üléséből.

Wekerle,
elnök.

P. H.

Dékány Mihály
előadó helyett
Dr. Krajszik Ferencz,
ítélőbíró.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Augusztus 29, 30, 31. Vendéglősök kongresszusa. Szeptember 1. Az Orvos-egylet ülése.

* A román királyi pár Budapesten.

Károly román király és neje tegnap reggel 7 óra 50 perczkor a bukaresti gyorsvonattal Budapestre érkeztek és rövid időzés után folytatták útjukat Bécs felé. A király kíséretében voltak: Manu ezredes, Gratianu őrnagy és dr. Theodor udvari orvos, míg a királynét néhány udvarhölgye kísérte. A királyi pár fogadtatására a perronon megjelentek: a román konzulátus összes tagjai, a román király nevét viselő VI. gyalogezred egy küldöttsége Suchy Tivadar ezredes vezetése alatt, az államvasutak képviselőiben Tolnay főfelügyelő, Offner, Lachnit és Merke felügyelők és Zinkler főmérnök, míg a rendőrség részéről Fovlik Ferencz főfelügyelő. A királyné a korai időre való tekin-

tettel ki sem szállt a vonatból, a király ellenben lejtett s szívélyesen üdvözölve a megjelenteket, a főkonzul kezéből átvett egy gyönyörű csokrot a királyné részére. Azután bement a kir. hercegi váróterembe, s ott a főkonzul, Suchy ezredes és Tolnay főfelügyelő társaságában megreggelizett. Háromnegyed 9 órakor Sachs román kir. utimarsall jelentette a királynak a vonat indulását, mire a Felség meleg kézszerítással elbucszott társaságától s a 8 óra 50 perczkor induló vonattal tovább utazott. A román király igen jó színben van s nyoma sem látszik már rajta nemrég kiállott betegségének.

* **A honvédek elutazása.** Néptelen lett a Barátok-utcai honvéd-laktanya. Ma hajnalban utaztak el a 4-ik ezredbeli honvédek két külön vonaton Czeplédre. Ezzel a záró momentummal azután egyszerre kivetkőzött a katonaváros Nagyvárad. Elvértve, ha akad egy-két egyenruhás alak az utcákon. Belényes környéke, meg a déli-bábos Alföld rónái lettek hangosak a vezényszavaktól, meg kopogós bakkancsoktól. Jövő hónap közepéig eképen lesznek az állapotok. Szeptember 14-én kezdődik a katona vonatok sora. Akkor térnek meg városunkba a fáradt hadfiak és valószínűleg szeptember 15-ike lesz majd az a bizonyos lehangosabb nap, mikor nem kell már többé sem jobbra át, sem indulj, csak az a kis szabadságos könyvecske. A nótában is így van; rime nincs, de bizony ez a katonák fülének. — A Nagyváradon állomásozó honvéd huszárok hétfőn délután vonultak el a nagy gyakorlatokra. A honvéd gyalogság pedig ma szerdán hajnalban kél utra. A honvédség nagy gyakorlatai Czepléd és a Duna között mennek végbe. Örkénynél lesz a főütközet, a hol még, hír szerint, a dunai monitorok is beleszólanak a nagy koncertbe.

* **A kath. írók és hírlapírók országos értekezlete.** A kath. írók és hírlapírók értekezletének határidejét az Orsz. Pázmány-Egyesületnek az értekezlet előkészítésére kiküldött bizottsága dr. Kiss János elnöke alatt október 5-ére tűzte ki. A végleges meghívókat nem sokára kiküldik. A vidékről már is száznál többen jelentkeztek a kongresszusra.

* **Az új telefon központ.** A nagyvárad-i m. kir. posta-távírdai igazgatóság a nagyvárad-ujvárosi városrészben, Kossuth Lajos-utcán, a Biharmegyei takarékpénztár épületében levő jelenleg a távbeszélő központ elhelyezésére szolgáló bolthelyiséget körülbelül folyó évi november hó közepétől 1900. évi április hó végéig albérlébe adni kívánja s e célból pályázatot hirdet bérájanlatra, mely folyó évi szeptember hó 15-ig nyújtandó be.

* **Néhai Mezey Mihály emlékezete.** Pár évtizeddel ezelőtt szintén volt Nagyváradnak egy lelkes, agilis embere, aki küzdött, fáradott minden szépért, nemesért. B. e. Mezey Mihály, Mezey Mihály kir. közjegyző édesatyja, részt vett minden társadalmi mozgalomban. A vendéglősök kongresszusának ismerkedési estélyén ennek a jeles férfinak emlékét elevenítette fel Czeplédy Sándor vendéglős a következő beszédben:

Mélyen Tisztelt Uraim!

Emlékezzünk a régiekről is. Huszonhat évvel ezelőtt az Apollóban született meg az az eszme, melynek diadalát ma ünnepejük. Szaktársaimmal nagy lelkesedés között éltünk egy kiváló férfit, akit vezérül szemeltünk ki. És ez a vezér, midőn nagy elfoglaltsága mellett munkára kértük föl, kitartra nekünk nemes szívét és segített letörlni a könnyeket, segített enyhíteni a nyomort. A nagyvárad-i Pinczér-egylet alapító elnökének érdemeiről, midőn hálás emlékezettel adózom, éltetem hozzá méltó fiát, Mezey Mihály kir. közjegyző urat, aki minket és együletünket felejthetetlen édes atyja szellemében mindenkor és most is pártfogásba fogadott sokáig. Éljen.

* **Licztálás a nyugdíj-alap javára.** A vendéglősök kongresszusának tegnap délutáni ülésén, a midőn ugyanis a nyugdíj-alap ügyét tárgyalták, mulatságos epizód történt. A Törley cég megbízottja Reiner 500 frtot ajánlott fel a nyugdíj-alap javára. Ezt megtudva a verseny cég **Luis Francois** megbízottja sietett bejelenteni, hogy a nyugdíj-alap javára 1000 frtot adományoz. A Törley cég azonban nem hagyta magát, hanem sietett nyomban bejelenteni, hogy a nyugdíj-alapra nem 500 frtot ad, hanem 2500 frtot. Isten a jókedvű adakozót szereti. Az eset élénk derűtséget keltett az egész teremben s a két versengő cégnek a kongresszus tagjai siettek gratulálni.

* **A székely kivándorlás ügye.** Az utóbbi időkben azon hír járta be a lapokat, hogy a debreczeni gazdasági egyesület titkára a székelyek közt székely munkások és cselédeányok szerződötése végett eredménytelenül járt. Ennek ellenében ma **László Gyulától**, a maros-vásárhelyi ker. és iparkamara titkáráról egy kis nyomtatott füzetet kaptunk, mely a körülmények élénk festésével, statisztikai adatokkal bizonyítja be e hír valótlanágát. E szerint a székely megyékben éppen a kivándorlás folytán a tényleges népesség messze alul marad a természetes szaporodáson. A hiány 10 évi átlaga meghaladja a **húszezer főt**. A kivándorlók és a lélekküfárok által kiszállítottak közül 28% végleg kint is maradt. E kivándorlásnak pedig az az oka, a mint a kis füzet fejtegeti, hogy a kézműipar a székelyföldön teljesen tönkre ment, az üvegyárak szűnetelnek. Ezenkívül a nép a takarékpénztárak nagy perzentje következtében el van adósodva. Ezen az állapoton egyedül a **munkaadással** lehet segíteni, mert itt gyors segítség kell, a székely nyomor nem várhat Beksics-féle problémák megoldására.

* **Változás a küldönczdiójánál.** Eddig az oly helyekre feladott táviratokat, a hol távirat hivatal nincs, 40 kr. **egységes** küldönczdiójért — külön küldönczettel kézbesítették. A küldönczös táviratok **díjában** és kezelésében szeptember hó elsejétől új — s meglehetősen kellemetlen — eljárás lép életbe. Ezt az eljárást olvasó közönségünk tájékoztatása végett a következőkben ismertetjük: Mindenki, ki ezután küldönczös táviratot ad fel, távirata elé (XPP) vagy (XPT) jelzést kell írnia és a küldönczdiójában bizonyos — a tisztviselő által — meghatározott összeget kell **letéte** tennie. E letétről a feladó elismervényét kap. A letétet a posta az utalványnaplóban számolja el. Midőn a küldönczös távirat rendeltetési helyére érkezik, azt külön küldönczettel küldik ki s a küldöncznek fizetett összeg nagyságáról a kézbesítő hivatal értesíti a táviratot felvevő hivatalt. Ez az értesítés két féle lehet: ha a feladó azt kívánja, hogy **öt postán** értesítsék a kifizetett küldönczdiójáról, akkor a távirat elé (XPP)-t kell írni s ekkor u. n. „**portómentes értesítés**”-en tudatja a kézbesítő hivatal — a kifizetett küldönczdióját, ha a feladó távirati értesítést kíván, akkor távirata elé (XPT) jelzést kell írnia, ez utóbbi esetben természetesen a szolgálati értesítést is meg kell fizetnie 10 szó erejéig. (St. = fizetett szolg. értesítés 31 kr.) Amint a felvevő hivatal a kifizetett küldönczdiójáról az értesítés folytán tudomást szerez, tudatja azt a feladó féllal, kinek a letétebből fennmaradó többletet visszafizeti, a küldönczdióját pedig frankójegyekben a portómentes értesítésre ragasztja. Ez újításban legnevezetesebb az, hogy a küldönczdióját a **feladó most már nem köteles** fizetni, — míg eddig köteles volt, hanem kívánhatja azt, hogy a **czimzett fizesse**. Az eljárás ugyanaz marad, csak hogy letétet nem kell tenni, a feladó semmiféle értesítést nem kap; ez esetben a távirat elé ezt a szót: „**küldöncz**” kell írni. Ha a czimzett az ily diját — mit a hivatal **tentáva!** ir a táviratra — megfizetni vonakodik, azt mindenkor a feladón szedik be, miért is a feladott táviratra mindig felírandó a feladó neve, lakása stb. A külföldre szóló táviratok elé csak (XP) tétetik, ha letét nincs; ha azonban letét szükséges, akkor még a letét összegét is megjelöli a távirat, így: (XP fre . . .)

x Szülők b. figyelmébe! Iskolai idényre fiu és gyermekek teljes felruházására egyedüli bevásárlási hely **Fábry testvérek** dusan berendezett áruházai Nagyváradon, **főútlel,** **olaszi fő-utca, fiók üzlet:** Zöldfa-utca elején. **Leszállított árak!**

* **Elveszett a Hidegser-utczán a Huzella** szállótól az Ujsor-utczai Eleméri-házig egy nő fonott arany nyakláncz. A becsületes megtaláló kéri, hogy azt vagy szerkesztőségünkben, vagy a rendőrkapitányságnál illő jutalom fejében adja át.

TANUGY.

Bizottsági gyűlés. A községi iskola-szék óvodai bizottsága tegnap délután a város-háza tanácstermében Réz Mihály elnöklele alatt gyűlést tartott, melyen jelen voltak: Rechtené B. Zsófia, Réz Mihály, Baczay Lajos és Bodnár János jegyző. Az elnök bemutatta a tíz óvoda helyeiül kijelölt telket, melyet a bizottság a csillagvárosi, külvárosi és a Nurisán telkek kivételével elfogadott. Tökésné K. Veron nyugdíjazása folytán Pataki Károlynét a várad-velencei óvodába helyezte át — helyébe pedig a Rétre Keresztes Etelka volt városi napdijsz leányának javasolja az engedélyt megadni. Juhász Karolin és Mercz Irén kérvényét figyelembe venni s őket adandó alkalomra alkalmazásra ajánlani határozták.

Beiratások.

A **nagyvárad-újvárosi róm. kath. népiskolában** a beiratások az 1899—1900-ik tanévre f. é. szeptember hónap 1-én veszik kezdetüket s kizárólag szeptember 7-ig tartanak.

Felhivatnak tehát a t. szülők, kik gyermekeiket ezen kath. tanintézetben akarják taníttatni, hogy azok beiratása végett himlőoltási bizonyítvánnyal ellátva az iskolaépületben (Nagy-Körözs-utca 538. sz. a.) megjelenni sziveskedjenek.

Tudomásul adatik egyúttal a t. szülőknek, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1878. évi márczius 31-én 7280. sz. alatt kelt leirata értelmében csak azon gyermekek tekinthetők tanköteleseknek, kik 6-ik életévüket a polgári év szeptember hónapjában betöltik. Ugyanazért az első osztályba beirandó minden tanulótl megkivántatik, hogy erre vonatkozó keresetési igazolványát magával hozza, ezen igazolvány a plébániai hivatalban kívánatra díjmentesen állittatik ki.

A beiratások naponként 8—11-ig, délután 3—5-ig az osztálytanítók által fognak eszközöltetni.

Beiratási díj egy tanévre a róm. kath. tanulóktól 2 frt 15 kr., más felekezeti tanulóktól 5 frt 15 krt fizetnek a beiratáskor. Szegény róm. kath. tanulók a beiratási díj fizetése alól felmentetnek ugyan, de 15 krt (tanítói nyugdíj illeték) mindenki köteles fizetni.

Magánvizsgálatok a beiratási napok bármelyikén tehetők. (Vizsgálati díj 10 frt.)

A jó Isten lévén minden kegyelem forrása, a **tanév ünnepélyes megnyitása** a Szentlélek segítségével hívásával szeptember 8-án — **Kisasszony napján** — **leend, 9-én pedig kezdetét veszi a rendes tanítás.** A **nagyvárad-újvárosi r. kath. népiskola igazgatósága.**

A **nagyvárad-i gör. kath. 4 osztályu nyilv. elemi fiu-iskolában** a beiratások az 1899—1900. tanévre szept. hó 1-sőtől bezárólag 8-ig fognak megtartatni.

A beiratást az illető osztály-tanítók teljesítik: kiki a saját osztályában.

Tisztelettel felkérnek tehát azon szülők és gyámok, kik gyermekeiket ez intézetbe szándékoznak járatni, miszerint a fenn említett napokon sziveskedjenek gyermekeikkel az iskolai helyiség (N.-Magyar u. 370. sz.) azon osztály termében megjelenni, melybe gyermekeiket felvétetni kívánják. Későbbi beiratás, legfeljebb 20-ig eszközölhető. A még tovább késedelmező az addig elvégzett tananyagból vizsga alá fog vétetni.

Vidékről jött növendékek csakis felvételi vizsga sikeres eredménye alapján vétetnek fel. A helybeli (nagyvárad-i) iskolákból átjövő tanulók pedig a megelőző évben végzett osztályról kielégítő bizonyítványt tartoznak előmutatni;

ellenben csak sikerrel kiállott felvételi vizsga alapján vétetik fel megfelelő magasabb osztályba.

A rendes előadások szept. hó 9-én kezdődnek. Tanítási s illetve előadási nyelv, szükséghez képest, román és magyar. Nagyvárad, 1899. évi augusztus hó 29-én. **Az igazgatóság.**

A **helybeli ág. h. ev. elemi iskolában** a beiratások **szeptember elsején** veszik kezdetüket. Azon t. szülők és gyámok, kik gyermekeiket ezen iskolában óhajtják taníttatni, felhivatnak, hogy azok beiratása végett az iskolai helyiségben (Nagy-Körözs-utca 549. sz. a.) személyesen megjelenni sziveskedjenek. Tandij az ág. h. ev. tanulók részéről egész évre 2 forint; idegen vallásuaktól 4 forint; ezen kívül az iskolába ujonnan beirtottak egyszer s mindenkorra beiratási díjban 50 krajczárt, különben pedig mindenki tanuló, tanítói nyugdíj és gyámintézeti gyűjtés czímen 45 krt köteles a beiratáskor lefizetni. Szegény sorsu szülők gyermekei a tandij fizetés alól az iskolaszék jóváhagyásával felmentetnek, sőt a szükséges tanszerekkel is ellátatnak. **A rendes tanítás szeptember hó 11-én** istentisztelettel veszi kezdetét. Nagyvárad, 1899. augusztus hó 30-án. **Dr. Féchy Károly,** iskolaszéki elnök.

Az **ipariskola rendes tanfolyamán** a beiratások szeptember hó 1—10-ig eszközöltetnek a közs. polgári iskola helyiségében és pedig mindenkor d. e. 11—12-ig, d. u. 4-től 6 óráig.

A **tanítás szeptember 15-én veszi kezdetét.** Tandij 1 frt 9 kr., mely a beiratáskor fizetendő.

Oly tanulók részére, kik az esti órákban a műhelyben vannak elfoglalva (pl. nyomdászok, fodrászok stb.) egy osztály állittatik fel, melyben a tanítás kétszer hetenkint d. u. 3—5-ik tartatik. Ezen csoportban a tanulók csak megszorított számban vétetnek fel.

A **tanulók a beiratáshoz, valamint a szabadulás alkalmával utolsó évi ellenőrző könyvüket magukkal hozni tartoznak.**

Felhivatnak a t. mester urak, hogy tanonczaikat a fent megjelölt határidő alatt mulhatatlanul beirassák, mert ellenkező esetben a mulasztók az ipartörvény megfelelő §-a értelmében 20—200 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetettnek.

Hogy az iparos mester urak kívánalmait az iskolalátogatás idejének megállapításánál az igazgatóság lehetőleg figyelembe vehesse, kívánatos, ha a tanoncok mestereikkel egyetemben jönnek a beiratáshoz.

A **tanulók utólag egyik osztályból a másikba nem irathatók át.**

SZINHAZ.

Heti műsor.

Szerda: **Romeó és Julia.**
Csütörtök **Mukányi** Izr. Nőegylet javára.
Péntek: **A szerelem bolondjai.**
Szombat: **Faust,** (opera.)
Vasárnap: d. u. **Bányarém.**
este: **A gésák.**

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Irta: **Neidegg,** fordította: **Szirtes.**

XXIII

Heisterberg grófné Rodenau kisasszonyt a közzelfekvő fővárosba küldte volt; miután megbízatásának lelkiismeretesen eleget tett, örömmel sietett haza. A kert bejáratánál leszállt a kocsirol és gyalog indult a kastély felé, hogy a főváros porától szabadulván, élvezhesse a díszkert árnyékos utainak illatos levegőjét. Alig haladt néhány lépésnyire, Leó grófot ismerte fel, ki eléje ment. Szeretett volna kitérni előle, de

feltűnés nélkül nem lehetett. A gróf viselkedése az utolsó napokban oly sajátos volt, hogy félt vele találkozni. Néha egészen hideg volt, sőt olykor-olykor majdnem gorombaságra ragadtatta magát, mint a Ganermannról folytatott beszélgetés alkalmával is. Máskor oly szokatlanul kellemes hangon beszélt, tekintetében oly melegség nyilvánult, mely megindította lelkét, de egyszermind haragját is fölgerjesztette. Gyöngéd-telen, sőt nemtelen eljárás volt tőle, a ki látszólag szigorú elveket vallott, hogy anyja társalgójával úgy bánt és játékot akart vele űzni. Hogyan mert ő, kinek a hercegnő volt feleségül szánva, másra oly szemet vetni, melyből melegebb érzés sugárzott? Igazán csalódott Leó grófban, gondolta, midőn benne, minden merevsége és keménysége daczára, valóban nemes, lovagias jellemet vél fölismerni! Látszólag nyugodtan, bár dobogó szívvél hidegen köszönve akart mellette elhaladni; de Leó hozzácsatlakozott és megszólította:

— Elvégezle szerencsésen számtalan megbízatását, Rodenau kisasszony?

— Igen, gróf ur.

— Nem szenvedett nagyon sokat a meleg miatt?

— Nem, gróf ur.

Leó úgy tett, mintha nem vevé észre elutasító hidegséget.

— Mindenféle ujság várakozik kegyedre.

— Remélhetőleg kellemes dolgok.

— Az első igen kellemes. Egon öcsém eljegyezte Róza hercegnőt.

— Az szép, — szolt meglepetve.

— Nem sejtette?

— Egon gróf óhaját kitalálni nem volt nehéz, de . . . de . . .

— De tudta, hogy édes anyámnak más tervei vannak, — segít őt Leó. Azonban ilyen ügyben mindenki a maga útján jár, melyről le nem tér, ha már egyszer belátta, hogy helyes uton van.

Forró tekintete a leány arcára esett, a ki lesütött szemmel haladt mellette.

— Nincs velem egy véleményen? — kérdezte Leó türelmetlenül, midőn hiába várta nyilatkozatát.

— Még nem gondolkoztam e dolgon, gróf ur.

— Nem gondolkozott fölötte? Lehetetlen. Minden fiatal leánynak szokott eszménye lenni.

— Szegény leánynak nincs ideje álmodozni, gróf ur.

— Épen a szegénységben volna igen természetes, egy szabadító képét kiszínezni . . . sőt talán az illető szabadító maga eszménynyé válik?

A leány tetőtől-talpig végigmérte őt és büszkén adta meg válaszáat:

— Még nagyon kevésbé ismerjük egymást, gróf ur, hogy ilyen kérdéseket feszegezzünk.

Leó elnémult s darab ideig némán haladt mellette; később újra megszólalt.

— A második hír főképen kegyedet illeti. Dr. Ganermann itt volt, sürgős ügyben óhajtott kegyeddal szólni; igen fájlalta, hogy nem találta itthon.

— Velem, akart beszélni? Talán ismét eladott néhány festményt? Oly önzetlen az a jó ember, hogy mindig másokért fáradoz.

— Kár, hogy felesége nem tudja őt annyira becsülni, mint kegyed, — szolt Leó gunyosan. Ugy látszik, még most sem akar hozzá visszatérni.

— Igazán csunya tőle.

— Talán jobb is volna, ha sohasem egyestülénének, annyira elűtő jellemek.

— Hogyan beszélhet oly vétkesen, gróf ur? — kiáltott fel Mari kedvetlenségét feledve.

— Kegyed óhajtja az ő egyesüléseket, jól-lehet szintén tudja, hogy nem illenek egymáshoz?

— kérdezte Leó meglepetve ama melegségtől, melylyel a kisasszony beszélt.

— Hogyne! Tudom, hogy Ganermann még most is szenvedélyesen szereti nejét, tehát utat fog találni szívéhez, ha lelkiismeretlen atyja befolyásától megszabadítja őt. Nem is tudnék szebb feladatot képzelni, mint őket kibékíteni s így mindkettő boldogságát biztosítani.

Az igaz, — őszinte felebaráti szeretet sugarától hevülve, Mari kisasszony ebben a pillanatban igazán szépnek látszott; és Leó, a ki tekintetét le nem vette róla, azon gondolkodott, hogy ez

a tiszta lélek, kinek a barátság és hála oly szép tűzben nyilvánult, a szerelemnek valóságos kincsébányáját rejtheti magában.

(Folyt. köv.)

A Dreyfus-ügy tárgyalása.

A mai tárgyalásra vonatkozólag vetjük a következő távirati értesítést:

Rennes, aug. 29. A terem zsufolásig meg volt telve, mikor a tárgyalást ma reggel folytatták.

Feszültséggel várja mindenki Freycinet volt hadügyminiszter kihallgatását, minthogy tőle várnak nyilatkozatot arra a 35 millióra vonatkozólag, melynek tárgyában Mercier tábornok rá hivatkozott.

De nagy érdeklődéssel tekintenek Cordier nyugalmazott alezredes, a hadügyi miniszterium hirszerzési irodája volt másodfőnökének a vallomása elébe is, mert már a semmitőszék előtt is szenvedélyes formába jutott kifejezésre, hogy Cordier mennyire állást foglal a vezérkar Dreyfus ellenes akciója ellen.

Cordier alezredes, a ki már négy nap előtt megjelent a haditörvényszék előtt, kijelentette, hogy ama csekélyebb jelentőségű ügyeken kívül, a melyekről most vallomást készülni tenni, még birtokában van egyéb nagyfontosságú dolgoknak, melyekről azonban még hallgatnia kell mindaddig, míg a hivatali titoktartás alól föl nem mentik.

Elnök ennek következtében felszólítja Carrière kormánybiztos, hogy intézzen táviratot a hadügyminiszterhez annak kieszközlése végett, hogy a tanut mentsék föl a hivatali titoktartás alól.

Minthogy a hadügyminiszter ily értelemben meg is adta beleegyezését Cordier vallomáshoz, Cordier ma folytatja mondandóit.

Cordier a következőket beszéli:

— Helytelen és nem igaz, hogy a vezérkarban azonnal gyanu merült föl Dreyfus ellen. Sőt, amikor a borderó a statisztikai osztályba beérkezett, egyáltalában nem gyanakodtak rá, még pedig azért nem mert kezdettől fogva egy másik vezérkari tisztjelölt ellen irányult a gyanu. A borderó szeptember 24-én érkezett be a statisztikai osztályhoz és csak október 8-ika után domborodtak ki a gyanuok Dreyfus személye körül.

Cordier itt rövid szünetet tart, de aztán hirtelen felkiált:

— Uraim, a haditörvényszék bírái! Ha belemegyek mindezekbe a részletekbe, úgy teszem azért, hogy válaszoljak azokra a kvalifikálhatatlan nyilatkozatokra, melyeket Lauth őrnagy a semmitőszék előtt tett.

A kijelentésre a hallgatóságban nagy mozgalom támadt.

Lauth szót kér az elnöktől. (Nagy zaj.)

Cordier alezredes kifejti, hogy mi a véleménye Lauth nyilatkozatairól. Lauth azt mondta a semmitőszék előtt, hogy a borderó beérkezése előtt Cordiernek semmiről se volt tudomása. Azután Cordier áttér a borderó beérkezésekor történetekre és igen részletesen beszéli el az akkori eseményeket. Csak igen kevés tiszttudott róla, hogy a borderó megérkezett.

— De, — tette hozzá Cordier, — mint a hivatal másodfőnöke, én tudtam róla. **Henry** volt az, a ki a borderót elhozta a statisztikai osztályhoz.

Azután foglalkozik Cordier azzal kérdéssel, hogy vajjon a borderó rendes uton érkezett-e be

a hivatalhoz, avagy sem és felvilágosításokat ad az ugynevezett szokásos utról.

A hirszolgálatához tartozott egy ügynök is, aki különösen három házat látogatott meg, amelyekben azonban inkább a cselédleányokkal iparkodott megismerkedni, semmint a ház urával. (Derűtlenség.) De helyekről gyakran hozott irásokat, melyek el voltak tépve. Bizonyos személyek azzal mulattak, hogy ezeket a papiros darabokat megint összeragasztgatták. Mert vannak tudniillik emberek, akiknek az efféle dolog ép olyan mulatság, mint a kártyavetés. (Derűtlenség.) Ez az ügynök összeköttetésben állt egy nővel, aki átadott neki több iratot, melyet egy nagykövetségtől szereztek. E nő volt az, akit úgy hívták, hogy rendes, szokásos ut. (Nagy mozgás.) A hölgy összeveszett a hirszolgálati irodával, egy darab ideig felhagyott működésével, de később lépéseket tett, hogy ismét fölvehesse az előbbi szolgálatot annál az osztálynál. Kérte pedig ezt ugyanabban a pillanatban, mikor megérkezett a borderó. Ezért tehát azt hiszem, hogy ő szolgáltatta a borderót, ami maszlag akart lenni, hogy ismét fölvegyük az előbbi összeköttetést. (Nagy mozgás.)

Cordier azután emlékeztet azokra a lopásokra, melyek Dreyfus letartóztatása előtt több levéltárban történtek, valamint Thomas és Regnier árusulásaira.

— Amaz esetek után — szolt — senkinek se jutott eszébe, hogy Dreyfust gyanúsítsa. S a mikor a borderó, a mely mindenestre igen nagy izgalmat keltett, megérkezett, akkor se gondoltak még Dreyfusra, még pedig annál kevésbbé, mert az első hírrel együtt mindjárt érkezett utmutatás arról is, hogy a borderó szerzője egy tiszt, a ki 40—45 éves és a ki ki van tüntetve.

Cordier fölkiált:

— És ez a leírás inkább illik Eszterházyra, mint Dreyfusra:

Vallomása további folyamán szembesítés történik Bordier és Lauth közt. **Cordier beismeri, hogy ő antiszemita volt, de nézetével fölhangyott.**

Cordier után **Fleur** ezredes majd Mercier állanak elő, vitatkoznak Cordierrel.

Szünet után **Freycinet** volt hadügyminiszter, ki lényegtelen vallomása után megindultan kéri azokat, kik a hadsereg ellen harcolnak, hogy hagyják abba e harcot, mert csak Franciaország ellenségeinek tesznek ezzel hasznót. Az ítélet tiszteletet követel, bármiképp fog is hangzani.

Budapest, aug. 29. (Saj. tudósítónk táv.) A **Köln. Ztg.** szerint az ítéletet csak szept. 8—9 táján fogják meghozni. A kormánybiztos azon indítványát, hogy **Paty du Clamot** lakásán hallgassák ki, úgy magyarázzák, hogy ez a kormány utasítására történnék. A védők azt hiszik, hogy Paty kihallgatásával teljesen le fog hullani a lepel a titokzatos ügyről. A **Köln. Ztg.** szerint a francia kormány bizik Dreyfus felmentésében.

Páris, aug. 29. A Daily Telegraf jelenti, hogy **Mercier** tábornok a Dreyfus-pör lefolyása után kiköltözik Franciaországból Angliába, hol már bérelt is egy villát.

Páris, aug. 29. A **Matin** jelentése szerint az állami törvényszék nem fog szeptember második fele előtt összeülni.

Páris, aug. 29. A **Lanterne** azt hiszi, hogy az állami törvényszék összehívásáról szóló rendelet aláírása nem várható oly hamar, mint állították. A dekrétumot csak a Fabre vizsgálóbíró által végzett vizsgálat befejezése után fogják aláírni.

TAVIRATOK.

Nász az Orleans-családban.

Páris, aug. 29. A Figaro a chartresi herceg másodsülött fiának, János hercegnek, a ki most dán szolgálatban áll, Izabella orleánsi hercegnővel, a párisi gróf harmadik leányával való egybekeléséről ad hírt. (Magy. Táv. Ir.)

A szárnysegéd balesete.

Boroszló, aug. 29. Wilmos német császár szárnysegéde *Moltke* ezredes Boroszlóban leesett lováról s lábát törte.

Transzvál.

Pretória, aug. 29. Chamberlain beszéde itt nem keltett nagyobb izgatottságot. Krüger a beszédre úgy nyilatkozott, hogy nem tudja, helyesen vagy tévesen közölték-e a beszédet. Ha Chamberlain közvetlenül hozzá fordul, fontolóra veszi szavait és akkor tudni fogja, mit válaszoljon neki. (Magy. Táv. Ir.)

Egy ujság kitiltása.

Bécs, aug. 29. A Münchener Neuste Nachrichten postai szállítását a reichsrathban képviselt királyságokban és tartományokban megtiltották. (M. T. I.)

Házbeomlás Chicagóban.

Chicagó, aug. 29. Egy acélszerkezetű épület, a mely nagy gyűlések tartására épült és már befejezéséhez közeledet, ma beomlott. A ház belsejében igen sok ember volt, a kik közül tizenkettőt holtan és borzasztóan megcsontva hoztak ki a romok alól. Azonkívül állítólag sok ember megsebesült. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Pályázat a vinczellér-iskolába. A ménési m. kir. vinczellériskola igazgatósága pályázatot hirdet az iskola egyéves tanfolyamára való felvételre. Pályázati feltételek: erős testalkat, magyarul írni és olvasni tudás, feddhetlen előélet. A tanulók mind az intézetben laknak s vannak saját és félfizetésesek, sőt eljese ingyenesek is. A felvételért folyamodók 50 kros bélyeggel ellátott folyamodványukat a földmívelésügyi m. kir. miniszteriumhoz czimezve f. évi november hó 1-ig a ménési m. kir. vinczellériskola igazgatóságánál adják be.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, augusztus 29.	
Az irányzat szilárd.	
Osztrák hitel	829.—
Magyar hitel	469.—
Allamvasut	763.—
Rimamurányi	544.—
Magyar jelzálog	244.50
Salgótarjáni	331.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszármított	353.25

Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Bécs, augusztus 29.

Az irányzat szilárd.	
Osztr. hitel	884.75
Magyar hitel	891.3/4
Allamvasut	848.75

Határidők.

Budapest, augusztus 29.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 15,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	8.41
Buza áprilisra	8.71
Tengeri szept.	4.84
Uj tengeri	5.03
Rozs okt.	6.69
Zab okt.	5.27
Káposzta, repce, aug.	12.10

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1899. augusztus 29-én

Magyar aranyjárdék 4%	118.—
Magyar koronajárdék	96.36
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,10%	120.20
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,10%	100.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	94.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	99.75
Horváth-szavón földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	161.50
Tiszasabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	139.50
Osztrák járadék papírban	100.—
Osztrák járadék ezüstben	100.—
Osztrák járadék aranyban	118.—
Osztrák korona járadék	99.75
Osztrák államsorsjegyek	137.50
Osztrák magyar bankrészvény	905.—
Magyar hitelbankrészvény	392.50
Osztrák hitelintézeti részvény	385.50
Párisi vista	350.—
20 frankos arany (Napoleon d'or)	9.56
Németbirodalmi márka	58.90
London vista	120.67
20 márkás arany	11.76

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. aug. hó 22-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 7.60—8.—. Kétszeres buza 6.— 6.50. Rozs 5.60—6.—. Arpa 4.50—4.80. Zab 4.60—5.30. Tengeri: 4.80—5.—. Borsó 13.—. Lencse 14.—. Bab 5.80. Köleskása 10.50, Burgonya 1.60. 100 kiló lángliszt 15.—, zsemlyelisz 14.50, fehérkenyér liszt 13.80, barnakenyér liszt 12.50, széna fuvarral 1.80, szalma 50. Szalonna 53.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkg alom-szalma —03. 1 köbm. bükkfa 3.20, tölgyfa 3.—, cserfa 3.30. 100 kiló marhahus 48.—. Öntött gyertya 46.—. Lámpaalaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —44. Pálinka —32, Szilva

pálinka —.85. Szesz 95.—. 1 mm. kősó 10.70 nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 15.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 34.—, új bor 26.—, mész 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 14.—. köles —.—, repce —.—, dió 16.—, mogoró —.—, aszalt szilva —.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —.—, szalonna 60, sertés-hus 52, juh-hus 32, vares hagyma 8, fog-hagyma 24, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 10. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

Evadbérlet 118. szám. Kisbérlet 118. szám.
Páros. Páros.

Ma szerdán, augusztus hó 30-án,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

ROMEO és JULIA.

Szomorujáték 5 felvonásban. Irta: Shakespeare. Fordította: Szász Károly.

SZEMÉLYEK:

Eskalus, fejedelem Veronában	Váradai Miklós.
Páris, fiatal nemes, a fejedelem rokona	Iványi A.
Montague két ellenséges ház Capulet feje	Török Károly
Romeo, Montague fia	Szentgyörgyi István.
Merkutio, a fejedelem rokona	Bihari Ákos
Tibald, Capuletnek unokaöccse	Bónis Lajos.
Lőrincz, ferenczrendi barát	Tompa K.
Páris apródja	Vágó Béla.
Montague-né	Lengyel Margit.
Capulet-né	Váradiné
Julia, leánya	Laczkó Aranka
Julia, dajkája	L. Fái Szeréna
	K. Arpási Kata.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sor 1 forint. IX—XI sor 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár-földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldalkarzat 20 krajczár.

Egy színlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap csütörtökön, augusztus 31-én

Az izr. nőegylet javára:

MUKÁNYI.

Vigjáték 4 felvonásban.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Fényképészeti műterem áthelyezés!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy

fényképészeti műtermemet

a főútczai Karaguly-házból

a régi reáliskola épületébe

(a Szent László templommal szemben)

helyeztem át, hol műtermemet a legkényesebb igényeknek is megfelelően egészen ujonnan rendeztem be s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy **chromo, aquarell, platinotípió** képeket vizittól egész életnagyságig művészi kivitelben állithatok elő.

Kocsival a műterem bejáratáig hajtható.

A n. é. közönség kegyes pártfogásáért esdve, maradtam alázatos szolgálója:

LOJANEK JÁNOS

fényképész.

118. 6—10